

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340153 Marpesträsk

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges.

Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man från i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Begreppsförklaringar Natura 2000

SPA - Område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde i enlighet med EU:s fågeldirektiv (2009/147/EEG).

pSCI - Område som är föreslaget av regeringen, men ännu ej antaget av EU-kommissionen.

SCI - Område som, i den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regionerna det tillhör, väsentligt bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos någon av livsmiljöerna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet eller någon av arterna i bilaga 2 i samma direktiv. Områden som kan bidra till att nätverket Natura 2000 blir sammanhängande och som väsentligt bidrar till bibehållandet av den biologiska mångfalden inom den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regioner (kontinental, boreal, alpin, marin östersjön och marin atlantisk) som avses.

SAC – Område av gemenskapsintresse (SCI) som av regeringen med stöd av MB (Miljöbalken) 7 kap. 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde.

Gynnsamt bevarandetillstånd

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

- populationsutvecklingen visar att arten på lång sikt kommer att förbli en del av sin livsmiljö
- dess naturliga utbredningsområde inte minskar och sannolikt inte heller kommer att minska
- tillräckligt mycket livsmiljö finns för att arten ska bibehållas på lång sikt.

En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- dess naturliga utbredningsområde och de ytor den täcker är stabila eller ökande
- de strukturer och funktioner som krävs för att livsmiljön ska bibehållas finns kvar under överskådlig framtid
- bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0340153 Marpesträsk

Kommun: Gotland

Områdets totala areal: 151,2 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-12-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-20

Markägarförhållanden: Privata

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 2004-04-01, regeringsbeslut M2002/3916/Na, pSCI: 2004-04-01, SCI:
2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1160 - Stora vikar och sund

1220 - Sten- och grusvallar

1630 - Strandängar vid Östersjön

3140 - Kransalgsjöar

6210 - Kalkgräsmarker

6280 - Alvar

6410 - Fuktängar

7210 - Agkärr

7230 - Rikkärr

9070 - Trädklädd betesmark

1903 - Gulyxne, *Liparis loeselii*

A084 - Ängshök, *Circus pygargus*

A127 - Trana, *Grus grus*

A190 - Skräntärna, *Sterna caspia*

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons* (nytt namn *Sternula albifrons*)

A224 - Nattskärna, *Caprimulgus europaeus*

A246 - Trädlärka, *Lullula arborea*

A338 - Törnskata, *Lanius collurio*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

---Prioriterade bevarandevärden---

Inom Natura 2000-området Marpesträsk är de prioriterade bevarandevärdena områdets; Stora vikar och sund (1160), Sten- och grusvallar (1220), Strandängar vid Östersjön (1630), Kransalgsjöar (3140), Kalkgräsmarker (6210), Alvar (6280), Fuktängar (6410), Agkärr (7210), Rikkärr (7230) samt Trädklädd betesmark (9070). Det är också prioriterat att bevara områdets förekomster av arterna; Gulyxne (1903), Ängshök (A084), Trana (A127), Skräntärna (A190), Fisktärna (A193), Silvertärna (A194), Småtärna (A195), Nattskärna (A224), Trädlärka (A246) samt Törnskata (A338).

---Motivering---

Marpesträsk är ett unikt området med stora arealer alvarmark med inslag av agkärr, vätar, rikkärr och fuktängar. Området är tydligt betespräglat och hyser en artrik flora. I den södra delen av området finns en kransalgsjö med ett brett bälte av ag. Ut mot havet ligger stranden i vackra vallar som på vissa ställen övergår i strandängar. Vikarna och de små öarna hyser ett rikt fågelliv med flera skyddavärda arter.

---Prioriterade åtgärder---

Det är av största vikt att den traditionella skötseln med extensivt utmarksbete upprätthålls i området. Ogymsam täckningsgrad av igenväxningsvegetation röjs vid behov bort manuellt.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Marpesträsk består av träsket Marpesträsk, omgivande alvarmarker, vätar och skogsbeten vid Träskalvret samt havsviken Marviken, ön Marpesholm, halvön Lavagrunnsänden, Grunnet, havsviken Golfjärdsvik samt den lilla udden Flytet.

Marpesträsk

Marpesträsk är en liten sjö som ligger i en sänka i berggrunden där lösa jordlager nästan helt saknas. Längs sjöns stränder går den lagrade kalkstenen i dagen och marken täcks endast av ett tunt lager vittringsgrus. Längs södra stranden saknas strandängsvegetation och de karga fukthedarna möter här vid sjökanten. Längs sjöns norra strand löper ett cirka 100 meter brett bälte med ag. Ute i agbältet finns ett gungfly utbildat med intressant vegetation. Mellan agruggarna växer här dominanta bestånd av trädstarr. Vattenmåran är mycket riklig liksom hirsstarr, vattenklöver och vattenbläddra. Här påträffas även vattenmynta, höstspira, ängsnycklar, vass, storsileshår, rundsileshår, flaskstarr, strandklo, spikblad och dystarr. Gungflyet hyser även ett vackert bestånd av gulyxne. Flera av exemplaren är 25 centimeter höga och bär 10 blommor.

Bottenskiktet är mycket väl utvecklat och mossorna växer mattformigt. Helt dominerande är späd skorpcionmossa och guldspärrmossa. Vanligt växer även kärrspärrmossa, spjutmossa, korvskorpcionmossa, kärrbryum samt myruddmossa som är en ovanlig art på Gotland. Norra stranden av sjön saknar helt strandvegetation och fukthedar möter det stora agbeståndet.

Alvarmarkerna

Träskalvret vid Marpes är en stor och variationsrik betesmark som varit i beteshävd under århundraden, och betas fortfarande med lamm. Marken är mycket mager och täcks endast av vittringsgrus som mot havet ligger i vackra strandvallar. Området utgörs av karga alvarhedar, småsjöar, våtar, fukthedar, fuktängar och små agmyrar. Vegetationen är örtrik och i gräsrika fuktmarker växer slankstarr, blåtåtel, ryltåg, hirsstarr, hundstarr, älvväxing, ärtstarr, spikblad, brunört, axag, knappag, tuvull, tätört, ormtunga, brunört, kärrsälting, strandpryl och agnsäv. Öster om Marpesträsk finns vidsträckta fukthedar och våtar. Här växer slankstarr, vattenmynta, älvväxing, ältranunkel, hirsstarr, strandmaskros och knutnarv. Vegetationen på alvarheden domineras som regel helt av fårsvingel. Vildlin, vårbrodd, baktimjan, gråfibbla, vit fetknopp och spåtistel är relativt vanliga. På några håll finns glesa talldungar med små, förkrympta träd. Här finns också enar som är betesformade. Längs den norra Natura 2000-gränsen finns en vacker stenmur 100 meter upp i skogen från stranden.

Strandområdet

Strandremsan är påtagligt flikig. Bottnarna i de kustnära delarna täcks i huvudsak av block och sten. Stranden utgörs till största delen av blottad grus och sten som på många håll ligger i välutvecklade strandvallar. I östra delen av Marviken finns även en del strandängsvegetation, såsom salttåg, gulkämpar, krypven och strandkrypa. Segstarrets tuvor är fläckvis mycket talrika. Vanliga är även kustarun och dvärgarun. På strandvallarna växer endast tulkört, stinknäva, gulmåra och ängshavre. De grunda stränderna och vikarna utgör goda rastplatser för vadarfåglar. Här häckar dessutom fiskmås, tofsvipa, roskar, större strandpipare, strandskata, silvertärna, fisktärna, skrântärna och småtärna. Marpesholm är en av de fågelrikaste öarna på Fårö där många av fåglarna häckar. Under perioden 15 mars - 15 juli råder tillträdesförbud på Marpesholm med tillhörande småöar ända in till stranden.

Vad kan påverka negativt

---Utebliven eller felaktig skötsel---

Det är av stor vikt att den traditionella hävden som beskrivits ovan upprätthålls. Redan en liten förändring i hävden kan leda till att känsliga arter slås ut. Genom betet sker ett ständigt uttag av näring från marken, vilket resulterar i ett näringsunderskott. En stor andel av områdets utpekade bevarandevärden på alvarmarkerna är helt beroende av att näringsfattiga förhållanden råder. Ett upphört bete skulle missgynna den hävdgynnade floran och medföra ökad igenväxning och förändrad artsammansättning både på alvarmarkerna och i de omkringliggande trädklädda betesmarkerna. Även de uteblivna jordblottor som skapas genom betesdjurens tramp missgynnar artsammansättningen i de trädklädda betesmarkerna. Vidare kan alltför kraftig röjning av buskar och träd leda till att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas. Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar området negativt.

Utebliven hävd påverkar också de marina och limniska miljöerna i området. Intensiv växtodling i närliggande områden i strandzonen ökar risken för erosion samt läckage av växtnäring och bekämpningsmedel. Regelbunden rensning av diken kan orsaka grumling.

Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering. För den typiska vegetationen i dessa vatten är utsättning av signalkräftor och karpfiskar, speciellt gräskarp ett direkt hot.

---Ingrepp---

Kraftiga ingrepp och störning är ett hot mot områdets naturtyper och arter. Framförandet av fordon i terrängen kan skada alvarmarkernas tunna jordtäckte och vegetation. I området får inte förekomma gödsling, förutom från betande djur. Inte heller kalkning eller introduktion av främmande arter får förekomma. Främmande arter påverkar artsammansättningen negativt genom att naturliga arter konkurreras ut. Området får inte utsättas för någon typ av markskador, såsom exempelvis plöjning, harvning, körskador, dikning eller schaktning. Alla former av produktionsinriktat skogsbruk till exempel avverkning, gallring, markberedning, dikning eller plantering utgör ett hot mot området.

---Förändringar i angränsande områden---

Om de omgivande markerna påtagligt förändras, till exempel genom avverkningar finns risk att området mister något av sina kvaliteter. Även markingrepp i omgivande mark kan påverka området, till exempel genom förändrade hydrologiska förhållanden. Avverkning av omkringliggande skogsområden ger en fragmentering och minskar kontakten mellan området och andra skogar, vilket minskar det genetiska utbytet mellan populationer.

---Marina och limniska hot---

Stora vikar och sund samt kransalgsöarna är känsliga för övergödning, vilket resulterar i minskat siktdjup, igenväxning och förändrad artsammansättning samt ökad sedimentation och syrebrist på bottenarna. I kransalgsjön påverkar eutrofering genom ökad beskuggning från en ökad mängd växtplankton och påväxtalger. Förändring i vattenståndet är också ett hot mot kransalgsarterna. Övergödning kan också resultera i drivande algmattor, oftast bestående av fintrådiga alger. Algmattorna har ett antal sekundära effekter som att de ger upphov till syrebrist, utsöndrar giftiga exsudat, hindrar fisk att söka föda samt hindrar evertebrater med planktoniska larvstadier att bottenfälla. Fiske som resulterar i för stort uttag av en specifik art kan vara ett hot mot artsammansättningen och ekosystemet. Andra hot inkluderar utsläpp av olja och kemikalier, exploatering i form av bebyggelse, bryggor med mera, muddringar, störningar från vattenfartyg, och strandnära skogsavverkningar som kan öka tillförseln av näringsämnen till vattnet genom avrinning från land.

Nedskräpning:

Sjöfåglar kan fastna i rep och övergivna fiskeredskap och drunkna. Marint skräp, framförallt plast som bryts ned till mikroskopiska partiklar som tas upp i näringskedjan av bland annat filtrerande organismer som musslor, är ett hot mot den marina miljö. Partiklarna har visat påverka organismer längst ner i näringskedjan på olika sätt, t.ex. en organisms förmåga att växa, reproducera sig och överleva.

Klimatförändringar:

Ökad vattentemperatur och koldioxid i atmosfären riskerar att ändra artsammansättningen och populationer av vissa organismer. En ökad mängd koldioxid i atmosfären orsakar försurning av havet. Det är ett hot mot en rad organismer, men framförallt alla marina arter som har ett yttre eller inre skelett av kalk, som många växtplanktonarter, kräftdjur och musslor. Övergödning påverkas av förhöjd temperatur, vilket kan leda till ökad sedimentation och algblomningar, och då även ökad förekomst av cyanobakterier.

Vattenfartyg:

Vattenfartyg som till exempel vattenskotrar kan utgöra ett hot mot de marina naturtyperna i området och deras artsammansättning. Jetmotorer och propellrar kan skada bottenar och vegetation, även orsaka fysisk skada på djur. Dessutom kan de störa ruggande och reproducerande sjöfåglar och via bildandet av buller orsaka stress på fisk som kan leda till minskad reproduktionsförmåga.

---Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar---

Många av de arter som finns i betesmarken är starkt beroende av att markens kvävestatus inte förhöjs. Genom betet sker ett ständigt uttag av näring från marken. Det finns således ett näringsunderskott i marken. En lång rad arter är beroende av att detta förhållande råder. Nedfallet av kväve kan medföra att kvävestatusen förändras. En lång rad organismer riskerar att drabbas av surt nedfall och även av luftburna föroreningar. Artsammansättningen i fältskiktet kan förändras till följd av luftburet kvävenedfall. Surt nedfall och andra luftburna föroreningar kan påverka både flora och fauna i området. Kalkberggrunden har dock en buffrande effekt som motverkar försurningen.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktade ändamål som skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap. 28 a § miljöbalken).

- Området ligger inom Riksintresse för Naturvård.
- Området ligger inom Riksintresse för Friluftsliv.
- Området är skyddat som Naturresevat.
- Området har erhållit högsta värde i länets våtmarksinventering (klass 1).
- Området tillhör också ett skyddsvärt odlingslandskap som bedömts vara av högsta klass.

Det är av största vikt att den traditionella hävden med bete upprätthålls för att fortsätta att hålla markerna öppna. Alvarmarker har historiskt sett utsatts för någon typ av störning, mänsklig eller naturlig som skett kontinuerligt (se Beskrivning av området). Utan denna störning skulle de flesta alvarmarker inte finnas kvar.

---Bete---

Alvarmarker har historiskt sett utsatts för någon typ av störning, mänsklig eller naturlig, vilket skett kontinuerligt (se avsnittet Beskrivning). Fortsatt bete i Marpesträsk är nödvändigt för att förhindra igenväxning i området och för att de biologiska värdena ska kunna bibehållas. Betesdjurens bete och tramp hindrar i viss utsträckning föryngringen av vedväxter och har en positiv effekt på många växters förmåga att gro. Bara några centimeters växttäckning innebär en ljusförlust som kan försvåra för vissa arters groddplantor att etablera sig; en liten, kal fläck uppkommen genom tramp eller bete kan vara vad som krävs. Detta gäller till exempel alvarets orkidéer, vars frön bara kan gro på bar jord. Det tunna marktäcket är dock mycket känsligt och det finns växtarter som missgynnas av för intensivt bete, så betet skall vara extensivt. Vätarna hålls relativt öppna tack vare det varierande vattenståndet, den stora fosforbristen och att växterna då och då slammas över med bleke. Igenväxning med vedvegetation kan bara ske i vätarnas yttre delar. Älväxningen kan användas som indikator för hur högt vattenståndet kan bli, eftersom den skyr långvarigt översvämmad mark. Området skall årligen betas med får. Vid varje betessäsongs slut ska grässvålen vara väl avbetad. På torr mark skall ingen skadlig ansamling av förna och obetat gräs äga rum. På fuktig och våt mark är betet mindre smakligt och i sådana områden blir därför avbetningen mindre intensiv. Området ska nyttjas som betesmark under den tiden på året det är möjligt. Normalt omfattar betesperioden i området tiden från 25 maj till 31 oktober. Betesdjuren får inte vistas i området om marken skadas av tramp. Markskador kan uppkomma om marken är så blöt att marken blir upptrampad om djuren vistas där. Stödutfodring av djur får ej ske. Övergångsutfodring under maximalt två veckor vid betessläpp och installning är dock tillåtet.

Avmaskning i förebyggande syfte, så kallad strategisk avmaskning, ska undvikas. Medel som innehåller avermektiner får ej användas. Avmaskningen ska skötas utanför naturbetesmarken.

---Underhållsröjning---

Uppslag av träd och buskar som ratas av betesdjuren röjs bort manuellt. Sommaren 2018 var extremt torr, vilket gjorde att många enar dog på alvaren. Det skedde således en naturlig gallring varför det kommer att dröja ett par år innan enuppslag på alvaren behöver röjas bort. Vissa delar av området lämnas dock snåriga till fördel för vissa andra arter i området.

---Agslåtter---

Öster om kransalgsjön finns ett agkärr som breder ut sig från Natura-gränsen och ut mot sydväst. Detta område hänger ihop med en kransalgsjö som ligger utanför Natura 2000-gränsen där ag håller på att ta över delar av sjön. Åtgärd i form av agslåtter skulle därför vara fördelaktigt i detta agkärr för att minska utbredningen inom Natura 2000-området samt att avhjälpa utbredningen i sjön utanför gränsen.

---Öka rovfiskbeståndet---

Genom att förbättra vandringslederna för fisken från kusten upp till våtmarken skulle fler lekplatser skapas och mer utrymme för lek skulle bli tillgängligt. Åtgärder för att skapa och öppna upp dessa vandringsleder får inte skada eller påverka andra naturtyper negativt.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**1160 - Stora vikar och sund**

Areal: 31,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 30,18 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stora vikar och sund återfinns i området nordvästra del.

Generell beskrivning

Stora grunda vikar och sund är oftast stora områden vid kusten som har begränsad tillrinning av sötvatten. De är skyddade från kraftiga vågor och har olika typer av sediment och substrat med artrika bentiska växt- och djursamhällen. Ålgräs- och natesamhällen är typiska arter då de växer på grunt vatten, men vissa delar av naturtypen kan vara utan vegetation och ligga på djupare vatten där dessa arter ej förekommer. Stora vikar och sund är viktiga miljöer för fiskar som abborre och gädda, då de används som reproduktionslokaler.

I Marpesträsk ligger de stora grunda vikarna och sunden i skyddsområdets nordligaste del, vid Marpesholm som har ett mycket rikt fågelliv. Bottnarna hyser höga täckningsgrader av makrofyter och kärlväxter som borstnate, vilka utgör en viktig livsmiljö för andra arter i området. Fintrådiga alger växer rikligt inom området, mest på andra alger som blåstång och vattenväxter. Likaså växtätande smådjur som tångmärlor och vattengråsuggor, samt småfisk som storspigg lever bland makroalgerna i de grunda vikarna. Området har en naturlig variation av bottensediment vilket är viktigt för naturtypen, och arter som hjärtmussla, sandmussla och tusensnäckor finns representerade.

Bevarandemål

Arealen av Stora vikar och sund (1160) ska vara minst 30,18 hektar.

Området ska fortsätta att präglas av en mosaikartad botten med artrik vegetation och fauna, med gott om grävande organismer så att syresättningen av sedimenten är god. Täckningsgraden av de typiska arterna borstnate och blåstång ska vara stabil eller ökande, och det rika fågellivet ska gynnas.

För att bevara naturtypen ska vattenkvaliteten vara god, alltså vara syrerik och inte för höga halter av näringsämnen som resulterar i igenväxning, något som inte är gynnsamt för makrofyter. Det ska heller inte förekomma några drivande algmattor resulterande av övergödning. Frilevande makroalger, som blåstång, är acceptabla inom området.

Området ska vara artrikt både på växter och djur, samt kunna fungera som viktiga reproduktionslokaler för många fiskarter. Den mobila epifauna ska ha hög individrikedom och produktivitet. Ekosystemet ska vara i balans med förekomst av rovfisk, vilket innebär att vissa åtgärder bör tillämpas för att gynna rovfiskar i området som till exempel öppna upp vandringsleder.

Antropogen belastning i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier ska vara försumbar. Marint skräp som till exempel plast ska inte påverka området negativt. Vikar och sund förutsätter en naturlig vattenomsättning som inte störs av byggnationer eller bryggor, och därför bör exploatering av området vara mycket begränsat. Bottnens karaktär förutsätter en naturlig variation av sediment och substrat med stor variation i

vegetation, därför får vattenutbytet med havet ej påverkas av antropogena aktiviteter eller konstruktioner. Främmande arter ska ej inverka negativt på artsammansättningen och variationen av arter genom ändrade konkurrensförhållanden eller smittspridning.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt, på grund av försämrad vattenkvalitet.

1220 - Sten- och grusvallar

Areal: 11 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 12 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Sten- och grusvallar förekommer längs kusten samt att vissa mindre öar utgörs av sten och grus.

Generell beskrivning av naturtypen

Sten och grusvallar förekommer i boreal och kontinental biogeografisk region. De inkluderar även fossila vallar, och förekommer alltid i direkt anslutning till stranden. Vallarna utvecklas genom att småsten avsätts vid gränsen för högvattenståndet, mer permanenta vallar uppstår när sten och grus kastas längre upp på land av stormvågor. Med tiden kan flera vallar staplas mot varandra och skapar vidsträckta markstrukturer.

Vilka förhållanden som råder för arters etablering i vallarna varierar beroende på stabilitet, mängden finfördelat material som ackumulerats mellan småstenarna, lokalt klimatförhållande, bredden på strandremsan mellan vallen och havet, och om och hur lokalen tidigare har nyttjats. Naturtypen är vanligen ohävdad, men betas i Marpes. Vegetationens utformning varierar beroende på hur exponerad stranden är för vind och vågor, och på successionsstadium. I äldre delar kan antingen en gräs-, ljung- och risvegetation, eller en vegetation dominerad av mossor och lavar, utvecklas. Närmast stranden är florans anpassad till saltstress, starka vindar och stark sol. Floran kan också variera mellan vallarna och lägre partier mellan dem vilket resulterar i zoner av bevuxna partier och nakna gruspartier. Karaktäristisk vegetation på strandvallarna på Gotland inkluderar strandvial, tulkört, en, strandkål, saltarv, strandråg, gulmåra och tall.

Bevarandemål

Arealen av Sten- och grusvallar (1220) ska vara minst 12,0 hektar.

Vallformationerna är bestående och förutsättningar finns för naturlig och fortsatt avsättning av nytt vallmaterial. Vattenkvaliteten i området är god, och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier försumbar. Pålagring av ruttnande alger är liten. Vallarna har en tydlig zonerings av olika vegetationstyper och en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter och karaktärsarter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

1630 - Strandängar vid Östersjön

Areal: 7,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 8,45 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Strandängar förekommer ovanför grusvallarna längs kusten samt på flertalet av öarna.

Generell beskrivning av naturtypen

Merparten av strandängarna är eller har varit påverkade av slåtter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bland annat underlag och hävdhistorik, och är oftast präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är i allmänhet helt öppen, men enstaka träd och buskar kan förekomma. I södra Östersjön är strandkämpar en viktig indikatorart på en välhävdad miljö.

Strandhabitatet avgränsas mot havet vid medelvattenståndet. Vegetationen påverkas av naturliga faktorer som till exempel landhöjning, vattenståndsväxlingar och isskrap och är mer eller mindre tydligt zonerad. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare.

Strandängar vid Östersjön varierar dock en hel del beroende på var de förekommer.

Landhöjning, vattenståndsvariationer och isskrap har en mycket större inverkan i norra delen av Östersjöområdet vilket leder till en stor variation i naturtypens artinnehåll och en zonerad av vegetationen. Saltrika fläckar (saltbrännor) förekommer i naturtypen, särskilt i södra delen av Östersjön där salthalten är högre. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare. På platser med mycket gäss kan betespåverkan från dessa vara betydande och hålla naturtypen öppen, men gässens bete kan också vara negativt om det är för hårt. Kärnväxtfloran på strandängar vid Östersjön är ofta artrik.

Bevarandemål

Arealen av strandängar vid Östersjön (1630) ska vara minst 8,45 hektar.

Området hävdas årligen genom bete, företrädesvis med får. En tydligt hävdpräglad eller naturligt störningspräglad markvegetation förekommer. Strandängarna är öppna och saknar träd och buskar. Saltpåverkan genom mer eller mindre regelbundna översvämningar av havsvatten förekommer. Strandängen har en naturlig hydrologi. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar eller trivialisering.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

3140 - Kransalgsjöar

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 6,37 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Kransalgsjöar finns på två ställen i områdets södra delar.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av relativt basrika sjöar och vattensamlingar med ibland blått till grönaktigt, klart, mer eller mindre näringsfattigt vatten. Vattnet är ofta basiskt och kalkrikt med pH >7,5. Bottnarna är täckta av kransalger som ofta bildar täta mattor längs botten.

I södra delen av Natura 2000-området ligger själva Marpesträsk, en kransalgsjö på ungefär 6 ha som hyser arter som borst- och törnsträffe, samt ag. Fiskar som abborre, gädda, id och småspigg har rapporterats leva i sjön.

Bevarandemål

Arealen av Kransalgsjöar (3140) ska vara minst 6,37 hektar.

Vattnet är klart med hög kalkhalt och sjön har mattbildande vegetation med stort inslag av kransalger som är typiska för naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de eventuella hotfaktorerna. Täckningsgraden av kransalger får inte minska, inte heller sjöns areal.

Rovfiskar finns representerade i ekosystemet och bidrar till den biologiska mångfalden. Främmande arter påverkar inte artsammansättningen negativt i naturtypen. Sjön är inventerad och uppföljning sker ungefär vart 10:e år. Sjöns hydrologi är inte påverkad negativt av mänsklig aktivitet. För att gynna kransalgerna ska täckningsgraden av ag inte vara högre än 5%.

Antropogen belastning av närsalter, miljögifter och grumlande ämnen är försumbar. Påverkan av diffus belastning, avrinning från omgivande marker eller punktutsläpp skall vara obefintlig eller obetydlig.

Agkärret som växer nordväst till norr om kransalgsjön orsakar inte att naturtypens totala areal minskar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 0,54 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,39 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Kalkgräsmark förekommer på den största av öarna som kallas Marpesholm.

Generell beskrivning

Naturtypen kalkgräsmark innefattar torra till friska, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter, särskilt kalkkrävande sådana. Jordlagret är tunt och näringsfattigt och har skapats från kalkstensberggrund. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är låg och naturtypen är mestadels helt öppen. Hävdgynnade arter ska finnas. Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och hyser antingen en riklig förekomst av orkidéer, en värdefull population av minst en nationellt mindre vanlig orkidéart, eller en förekomst (oavsett storleken) av minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt sällsynt eller mycket sällsynt.

Örtrikedomen gör kalkgräsmarkerna viktiga för många insekter, inte minst bin och fjärilar. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. I sydöstra Sveriges sommartorra områden kan kalkmarkerna uppträda som olika typer av stäppartade torrängar med arter som ängshavre, brudbröd, backsmultron, backklöver och flentimotej. I vissa områden kan toppjungfrulin, fältsippa och fältvädd också vara vanliga i naturtypen. På friskare kalkmarker finns arter såsom vildlin, darrgräs och rödkämpar.

Bevarandemål

Arealen av Kalkgräsmark (6210) ska vara minst 0,39 hektar.

Vegetationen skall vara tydligt hävdpräglad och ha en för naturtypen naturlig artsammansättning, inklusive kalkkrävande arter. Gräsmiljön skall vara öppen och ha en låg täckningsgrad av träd och buskar. Ett visst inslag av buskar och träd förekommer och gynnar bl.a. insektsfaunan i området.

Kalkgräsmarkerna hävdas årligen genom bete och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

6280 - Alvar

Areal: 58 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 57,18 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Alvarmarker utgör den största arealen i området Marpestråk.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av flera olika växtsamhällen. Bland annat kan följande undertyper urskiljas:

- Vätar, det vill säga vattensamlingar med viss sedimentavsättning på alvarmark som i regel torkar ut under sommaren.
- Kalkhällmarker med inget eller mycket tunt jordtäck.

Alvarmark karakteriseras av att den utvecklas på plan eller nästan plan kalkberggrund som i något skede har påverkats av nedisning. Jordtäckningen är tunn eller obefintlig, och kalkberggrunden kännetecknas av ett högt pH-värde som gör att vissa näringsämnen blir svårslösliga och därmed svåra för växterna att ta upp. Sammantaget skapar detta en mycket mager och ofta torr miljö där bara vissa arter kan etablera sig.

Alvarmarker påverkas i allmänhet av någon typ av stress/störning, antingen kontinuerligt eller då och då. Mänsklig aktivitet i form av betesdrift eller avverkning har under långa tider satt sina spår i de svenska alvarmarkerna, och i många fall varit en av förutsättningarna för deras existens. Omkring år 1900 var utbredningen av landets alvarmarker som störst, men i takt med att betesdjuren minskat i antal och betet flyttats till mer produktiva marker har många alvar växt igen. Igenväxning innebär att föna från döda växter kan ansamlas och jordtäckningen blir långsamt tjockare. Då binds vatten lättare i marken och tillväxthastigheten kan öka något. Alvarmarken är dock vanligtvis för mager för att mer högväxta örter och gräs ska kunna konkurrera ut den ursprungliga vegetationen, däremot kan denna trängas undan om förbuskningen blir mycket kraftig. Alvarets växter är så gott som helt beroende av stark ljusinstrålning och torra och näringsfattiga förhållanden, som hindrar mer näringskrävande och högväxta arter att etablera sig. Det är bara vissa varianter av naturtypen som kan behålla sin öppna karaktär genom endast naturgivna störningsprocesser tillsammans med en extrem brist på näringsämnen och vatten.

Till de naturliga störningsregimerna hör exempelvis bränder, svår torka, översvämningar eller uppfrysning rörelser i marken. Dessa faktorer har gjort att vissa alvarmarker har existerat i hundratals eller tusentals år.

Alvarets insekter är även de anpassade till ett torrt och varmt klimat. Många är knutna till specifika växtarter och försvinner om deras värdväxter gör det. Flera av insekterna, bland annat många fjärilsarter, är beroende av växter som nästan bara finns på öppna, torra och näringsfattiga marker. Apollofjärilen är till exempel beroende av vit fetknopp som värdväxt för sina larver, medan tulkörten drar till sig den vanligt förekommande riddarskinbaggen som lever på växtens frön och fruktämnen både som larv och som vuxen.

Många småfåglar trivs på de halvöppna alvarmarkerna, till exempel gulspurv, hämpling, sädesärta, stenskvätta och sånglärka.

Bevarandemål

Arealen av Alvar (6280) ska vara minst 57,18 hektar

Miljön är solöppen och har en låg täckningsgrad av träd och buskar med avsaknad av igenväxningsvegetation. Ett rikligt inslag av vegetationsfri mark (exklusive skorplavar) där berggrunden går i dagen eller med ett tunt lager av blottlagda kalkrika finjordar förekommer. Finjordarna och artsammansättningen präglas av återkommande naturliga störningsregimer som uppfrysningsfenomen under vinterhalvåret och torkstress under sommarhalvåret. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkat av gödsling (förutom från eventuella betesdjur). Om bete förekommer hålls djuren så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan. Buskar och träd av igenväxningskaraktär röjs vid behov. En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer, där typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och utan tecken på bestående populationsnedgångar. Ingen förnaansamling och förtjockning av jordlagret förekommer i naturtypen.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt. Vissa delar av arealen har för hög igenväxningsgrad för att kunna anses som gynnsamt.

6410 - Fuktängar

Areal: 3,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 3,26 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fuktängar förekommer i områdets västra del och är tre till antalet.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av våta gräsmarker på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. Krontäckning av träd och buskar är låg, 0-30%, och inte av igenväxningskaraktär. I typen ingår både ohävdade och hävdade marker nedanför trädgränsen. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bland annat ”kalkfuktängen”. b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blåtåtel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet. För upprätthållande av gynnsam bevarandestatus bör objektets hävdhistoria vara vägledande för den fortsatta skötseln. Fuktängar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt skötsel i form av slåtter eller bete samt röjning av igenväxningsvegetation för att naturtypen skall kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus. För vissa varianter av naturtypen krävs återkommande översvämningar.

Bevarandemål

Arealen av Fuktäng (6410) ska vara minst 3,26 hektar.

Fuktängen hävdas årligen genom bete och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Fuktängen har tillräcklig markfuktighet och en naturlig hydrologi, vilket kan innebära återkommande översvämningar. Miljön är öppen och täckningsgraden av träd och buskar är låg. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betsdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva, och negativa indikatorarter förekommer inte heller eller i mycket liten omfattning. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar eller trivialisering.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

7210 - Agkärr

Areal: 10,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 8,3 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Agkärr förekommer på två ställen i Marpesträsk. Det största området finns kring kransalgsjön i sydvästra delen av området. Det andra kärret finns i den östra delen mot Natura-gränsen.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av kalkrika kärr, sjöpartier eller annan fuktig mark med ag. Naturtypen bildas i grunda kalkrika kärr, sjöpartier eller stränder men utgör ibland ett successionsstadium av blöta, igenväxande rikkärr som lämnats utan hävd. Ag förekommer i allt från smärre bestånd i vegetationsmosaiker med en artrik och lågvuxen rikkärrsvegetation till närmast ensartad dominerande bestånd av ag. Både öppna och trädklädda agkärr förekommer. I trädklädda agkärr med lång kontinuitet i trädsiktet bör skogsbruk undvikas eller bedrivas med stor naturvårdshänsyn.

Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus är flera, bl.a. intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av antropogena ingrepp utan endast som en följd av naturliga förändringar. Karaktärsarten ag och typiska arter som höstspira, ängsnycklar, bläddror *Utricularia* spp., korvskorpionmossa och kransalger *Chara* spp. indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen med avseende på närsaltsbelastning och hydrologisk stabilitet. Massupträädande av bunkestarr, älgört, svärdsilja och viden *Salix* spp. som betraktas som negativa indikatorarter i agkärr indikerar hydrologisk påverkan och förhöjd kvävestatus.

I sjöarna på fastlandet där ag förekommer får inte halterna av kväve och fosfor bli för höga. Täckningsgraden av botten- fält- busk- och trädsiktet bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare, undantaget fall där förändringen är en för habitatet positiv effekt av restaureringsåtgärder. Fortsatt hävd som innebär en viss form av slyröjning och agtäkt för att förhindra igenväxning, behövs i vissa objekt beroende på habitatets utformning. På myrar med lång kontinuitet i trädsiktet bör skogsbruk undvikas eller bedrivas med stor naturvårdshänsyn. Ingen påtaglig minskning bör ske av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

Naturtypen är känslig för ett antal störningar. Tillkommande och existerande ingrepp i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet. Genom att anlägga skogsbilvägar över eller i närheten av habitatet kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras. Skogsbruk och andra företag som innebär att fastmarksholmar och närliggande fastmark avverkas kan innebära att näringsämnen läcker ut på myren och att de hydrologiska förhållandena ändras. Skogsbruk kan innebära att miljöer där det funnits lång skoglig kontinuitet förlorar arter knutna till trädsiktet eller marklevande arter som kräver beskuggning. Spridning av till exempel aska och gödningsämnen i habitatet kan ge drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten. Ökad våtdeposition av kväve gör att habitatets

vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar. Samhällsbyggande med nya kommunikationsleder, anläggningar med mera kan förstöra eller skada habitatet, antingen som en direkt effekt eller genom anläggningsarbetet. Strandmiljöer och kärr som inte är så blöta kan hotas av igenväxning.

I det minsta av de två agkärren i Marpestråk tillåts slåtter av agen för att minska dess utbredning till fördel för den kransalg sjö som ligger utanför Natura 2000-området. Det stora bälte av ag som ligger längs den stora kransalg sjön lämnas i nuvarande skick.

Bevarandemål

Arealen av Agkärr (7210) ska vara minst 8,3 hektar.

Intakta hydrologiska förhållanden råder med opåverkad hydrokemi i såväl våtmarken som tillrinningsområdet. I myrvidden dominerar och uppträder ensartade bestånd av ag över stora arealer (alternativt i vegetationsmosaiker med artrik och lågvuxen rikkärrsvegetation).

En tydlig vegetationszonering förekommer till följd av säsongsmässiga fluktuationer i vattenstånd. Karaktärsarten ag och typiska arter som höstspira, ängsnycklar, bläddror *Utricularia* spp., korvskorpionmossa och kransalger *Chara* spp. dominerar fält- och bottenkikt i våtmarken. Förekomsterna av karaktärsarten och de typiska arterna är varaktiga och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Inga massuppträdanden av bunkestarr, älgört, svärdsilja och viden *Salix* spp. förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt, men i det lilla agkärret i öster tillåts slåtter till fördel för kransalg sjö som ligger utanför Natura 2000-området.

7230 - Rikkärr

Areal: 1,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 4,42 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Rikkärr finns i anslutning till kransalgsjön längs södra strandlinjen.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av öppna eller skogklädda, mineralrika och torvbildande kärr som är minerotrofa, det vill säga får ständig tillförsel av mineralrikt vatten från omgivningen. pH-värdet i rikkärr är högre än i andra myrtyper, vanligen pH6 eller högre. Rikkärr är inte rika på näring som namnet antyder, utan på mineraler i form av höga halter av baskatjoner, främst kalcium men även järn eller magnesium. I rikkärr där pH-värdet överskrider pH7 och där kalkhalten är mycket hög klassas som extremrikkärr.

Rikkärrsvegetationen är artrik och domineras av halvgräs och örter, bl.a. orkidéer.

Bottenskiktet byggs upp av så kallade brunmossor eller i vissa fall vitmossor samt bleke. Bra indikatorarter för rikkärr är t.ex. späd skorpcionmossa, gräsull och tagelsäv. Bra indikatorarter för extremrikkärr är t.ex. axag, kärrknipprot, tuffmossor eller en hög täckningsgrad av späd skorpcionmossa.

Rikkärren är blötare än kalkfuktängar och skiljer sig från dessa genom att vara mer lågvuxna när de är obetade och genom att oftast ha djupare torv, större dominans av halvgräs samt en hög andel och mångfald av mossarter. Många av rikkärren, särskilt i södra Sverige, har traditionellt hävdats genom ängsbruk och betesdrift vilket har påverkat vegetationens sammansättning. När hävden upphört har flertalet växt igen till sumpskog. Både öppna och trädklädda rikkärr inkluderas i habitatet, vilket kan ha en krontäckning av 0-100 %.

Bevarandemål

Arealen av Rikkärr (7230) ska vara minst 4,42 hektar.

Intakta hydrologiska förhållanden råder med opåverkad hydrokemi i såväl våtmarken som tillrinningsområdet. En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten grad. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Vid ett eventuellt återinfört bete hålls betesdjuren så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan och kan påverka hydrokemin. Typiska arter och karaktärsarter av kärlväxter och mossor förekommer i fält- och bottenskiktet.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 20,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 20,33 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Trädklädd betesmark finns i områdets östra delar insprängt i alvaren.

Generell beskrivning

Naturtypen trädklädd betesmark förekommer på fastmark som är torr till blöt och näringsfattig till näringsrik och inkluderar både hagmarker och skogsbeten. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-75% och utgörs av inhemska trädslag. Det är även andelen krontäckning som särskiljer naturtypen från annan betesmark. Naturtypen ska ha en lång hävdkontinuitet så väl som trädkontinuitet och inslag av gamla träd ska finnas. Utmärkande är en stor variation i åldern på träden och de frekventa gläntorna. Trädklädd betesmark förekommer i alpin, boreal och kontinental biogeografisk region och av den totala andelen inkluderad i Natura 2000 återfinns 70 % i Sverige.

Hagmarkerna respektive skogsbetena kan delvis betraktas som två olika undertyper av trädklädd betesmark, men gränsen mellan dem är ibland otydlig och historiskt har de haft stora likheter. Hagmarkerna är relativt öppna, trädklädda marker som har ett artrikt busk- och trädskikt, och det är inte ovanligt att de delvis har en historik med ängsbruk. Trädskiktet domineras normalt av lövträd. Skogsbetena är skogar som är tydligt påverkade av bete och där en beteskontinuitet finns. Skogsbeten förekommer i större delen av landet, är starkt varierade beroende på den skogstyp som dominerar i området och kan förekomma i både barr- och lövskog. De kan också utgöra dungar av skog i en för övrigt öppen hagmark.

Artsammansättningen i trädklädd betesmark varierar beroende på geografisk belägenhet och markens produktionsförmåga. Hagmarkerna på Gotland är antingen dominerade av lövträd, ofta ask, ek och alm, eller av en blandad sammansättning av gran, tall, en och lövträd. I den betade skogen på Gotland dominerar barrträd, då främst tall. Enbuskar, brakved och hassel utgör de mest frekventa arterna i buskskiktet på ön medan fältskiktet till stor del består av arter som är knutna till högre ljus- och värmetillgång än vad som är tillgängligt i tät skog. Trädklädd betesmark är en av de mest artrika naturtyperna inom den boreala biogeografiska regionen, det finns många hotade arter av evertebrater, kärlväxter, lavar och svampar i naturtypen och många är knutna till gamla träd och död ved.

Bevarandemål

Arealen av Trädklädd betesmark (9070) ska vara minst 20,33 hektar.

Området har en tydlig betesprägel. Småskaliga naturliga processer, som t.ex. trädförnygring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning påverkar dynamik och struktur. Trädskiktet är olikåldrat och flerskiktat. Tall utgör det dominerande trädslaget. Krontäckning varierar mellan tätare och glesare beskogad mark med gläntor och solinsläpp till markskikt och trädstammar. Gamla och/eller grova träd, torrträd, hålträd, blommande buskar av t.ex. slån (tynne) och hagtorn, samt död ved i olika nedbrytningsstadier förekommer och fyller en viktig funktion och är en förutsättning för områdets biologiska mångfald i form av epifytiska lavar, svampar och insekter. En tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer med en för naturtypen naturlig artsammansättning med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter.

Löpande skötsel i form av röjning av lövsly och slån förekommer om betesdjuren inte förmår

att hålla igenväxningen tillbaka. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Större lågor som hindrar bete flyttas från betesmarken. Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgång.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

1903 - Gulyxne, *Liparis loeselii*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Gulyxnen inplanterades i rikkärret söder om sjön i Storsund på 1970-talet (från Alnäsa träsk). Gulyxne växer främst i öppna eller glest träd- eller buskbeklädda extremrikkärr med rörligt ytnära grundvatten och är en av Nordens sällsyntaste orkidéer. 2015 när den senaste rödlistan gjordes fanns arten bara på åtta lokaler på Gotland, 2008 när den senaste inventeringen gjordes bedömdes den finnas på 30-talet lokaler. Vid inventeringen 2008 hade beståndet ökat jämfört med den tidigare inventering som gjordes 2006. Gulyxne är fridlyst och rödlistad som Nära hotad (NT).

Arten är kalkkrävande och kräver troligen även en viss mängd mineraler/närsalter. Många av biotoperna är relativt strandnära successioner på grund av landhöjningen, arten etablerar sig normalt i nya lämpliga miljöer och följer med biotopen tills den blir ogynnsam. Arten gynnas av att livsmiljön hålls någorlunda solöppen med en kontinuitet av mindre markblottor som möjliggör nyetablering. Arten är dock känslig för tramp. Gulyxnen sprider sig med vindspridda frön. En rimlig uppskattning av spridningsavstånd är över 1000 meter. Arten hotas främst av förändrad hydrologi på lokalerna samt igenväxning. Igenväxning är ett problem i området och arten bör återinventeras och en ny bedömning av dess bevarandetillstånd utföras.

Bevarandemål

Gulyxne (1903) ska förekomma med en livskraftig population i området. Arealen av lämplig livsmiljö, öppet rikkärr med rörligt ytnära grundvatten, ska vara gynnsamt.

Artens populationsutveckling ska vara stabil eller ökande utan tecken på bestående populationsnedgång med utgångspunkt i 2008 års inventering av arten i området.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A084 - Ängshök, *Circus pygargus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ängshöken är en rovfågel med långa vingar och lång stjärt. Den lever i öppen mark såsom ängar och hedar, varför den förekommer med en mosaikartad utbredning. Födan består till största del av smågnagare, men även större insekter och fåglar slinker ner. Under häckningsperioden jagar arten över arealer i storleksomingen 25-75 km², där byten kan fångas åtskilliga kilometer från boplatsen.

Ängshöken häckar solitärt alternativt i mindre kolonier på alvarmark och i agmyrar, men kan även häcka i igenvuxna miljöer som sjöar och betesmark eller på mossar och i åkrar. Bigami förekommer hos ängshöken. Vintern spenderar ängshöken på den afrikanska savannen. Den flyttar i augusti-september och återkommer i slutet av april och maj. I Sverige häckar ängshöken sparsamt årligen på Öland, men är sällsynt förekommande i Skåne, på Gotland, i Östergötland och Uppland. På Gotland verkar den ha svårt att etablera sig trots att tillgången på lämpliga häckningsbiotoper är god. Anledningen till detta är förmodligen att födotillgången är för dåligt. Under 1980- och 1990-talet hade ängshöken en svagt ökande trend med en populationsstorlek på omkring 50 par, men mot slutet av 1990-talet och början av 2000-talet minskade den igen till omkring 10 par, för att åter svagt öka mellan åren 2004-2009 till omkring 20 par. Den europeiska populationen utanför Ryssland uppgår till minst 15 000 par. I Sverige är ängshöken rödlistad inom kategorin Starkt hotad (EN).

Framförallt den öländska stammen hotas av röjning på boplatser, predation från duvhök, igenväxning av häckningsområden och permanent mänsklig störning. Under äggläggning och ungas uppväxt är ängshöken känslig för regn på grund av placeringen av sitt bo. Ängshöken påverkas möjligen av miljögifter då den flyttar till Afrika under vintern. Bekämpning av gräshoppor är en vanlig orsak.

Ängshöken är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Ängshöken är upptagen i appendix 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).

Bevarandemål

Par av ängshök (A084) ska återkommande finnas i området. Miljöerna sköts på ett sådant sätt att lämpliga häckningsmiljöer finns tillgängliga, såsom snårig alvarmark, agmyrar, igenvuxna sjöar eller större bestånd av hundkex och nässlor. Arten visar inga tecken på betydande populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt. Även om habitatet finns har ängshöken svårigheter att häcka på Gotland. Den nationella bevarandestatusen för arten är icke gynnsam.

A127 - Trana, *Grus grus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Tranan häckar på sankt sjö- eller havsstränder, på våta myrmarker, på vattenfyllda hyggen omgärdade av sumpskog, vid större slättsjöar, i öppna kärr, i sänkta sjöar och andra större eller mindre våtmarker. Ett gemensamt krav, oavsett val av habitat, är att tranorna har möjlighet att bygga boet oåtkomligt för marklevande rovdjur, dvs. alltid omgärdat av vatten. Under häckningstid lever tranorna av rötter, skott och andra vegetabilier samt insekter, blötdjur, grodor, småfisk mm. Det häckande paret rör sig normalt inom ett område i storleksordningen en kvadratkilometer.

I Sverige finns arten i hela landet och är tämligen vanlig. Under höstflyttningen är ungarna beroende av föräldrarnas vägledning och i Sverige ansamlas flera tusentals tranor varje år på speciella lokaler under flytten söderut. Den största delen av de svenska tranorna övervintrar i korkeksmarker i Spanien, men de kan även påträffas i Portugal och Frankrike samt i Nordafrika. För närvarande finns inget hot mot arten i Sverige, men i det spanska övervintringsområdet finns däremot viss negativ utveckling, främst avveckling av korkeksodlingar.

Bevarandemål

Inom området Marpesträsk skall där finnas en beständig population av Trana (A127). Inga försämringar för arten får ske i dess livsmiljö, vilken i Marpes främst omfattar agkärren. Kärren får inte växa igen och det är viktigt att kärrens fria vattenspegel fortsätter vara öppen.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A190 - Skrântärna, *Sterna caspia*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Skrântärnan är en renodlad fiskätare som fiskar i grunda kustområden och i sjöar nära kusten (samt Väner). Arten fiskar framför allt abborre, strömming och mört. De flesta svenska skrântärnorna övervintrar i tropiska Västafrika, i Nigers inlandsdelta i Mali, men en del övervintrar också i Medelhavsområdet.

Arten häckar på flacka vegetationsfattiga sandrevlar eller klippöar främst längs Östersjökusten, dels i kolonier, dels i enstaka par (samt med några få par vid Väner). Arten kan häcka på samma ställe i generationer och när en fågel etablerat sig i en koloni häckar den ofta i samma koloni livet ut. Samtidigt kan hela kolonier plötsligt bryta upp och flytta till en ny boplats.

Östersjöns skrântärnor betraktas som ett enda bestånd på ca 1 700 par, varav ungefär en tredjedel finns i Sverige. I Sverige förekommer arten i egentliga Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken, samt enstaka par vid Väner. Skrântärnan är i Europa sällsynt som häckfågel med endast tre häckande bestånd (Östersjön, Svarta havet samt Kaspiska havet, samt ett fåtal par i Spanien). Arten har under lång tid uppvisat en negativ populationstrend i Sverige och har gått från ca 2 200 par på 70-talet till ca 500 par runt 2010. På senare år har häckfågelkolonierna blivit färre, men större. Skrântärnan är rödlistad i kategorin Nära hotad (NT).

Vid fåglarnas häckning utgör mänsklig störning under häckningsperioden maj-juli/augusti ett hot, liksom mink, försämrade födotillgång samt igenväxning av häckningslokalerna kan utgöra hot. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt, och då även gifter som fåglarna får i sig på övervintringslokalerna. Ett stort hot mot arten är jakt under flyttning och övervintring.

Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Skrântärnan är upptagen i bilaga II i Bernkonventionen (strängt skyddade djurarter), Bonnkonventionen bilaga 2 (flyttande arter) samt att den är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Skrântärna (A190) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fisktärnan förekommer både vid inlandsvatten och vid havet där den lever av småfisk, blötdjur och insekter. Den häckar solitärt eller i mindre kolonier, och samhäckar ofta med silvertärna och skrattmå. Som hos övriga tärnarter är kolonierna instabila och lämpliga häckningsplatser kan till synes helt utan anledning överges från ett år till ett annat. En viss lokal och regional omfördelning får därmed anses vara en naturlig del i fisktärnans beståndsdynamik. Fisktärnan är en långflyttare där de nordiska fåglarna huvudsakligen övervintrar längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppsudden. Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 kvadratkilometer.

I Sverige häckar fisktärnan i samtliga svenska landskap och det svenska beståndet beräknades till 20 000-25 000 par omkring år 2005. Beståndsutvecklingen har varit svårtolkad och uppgifterna från olika håll har delvis varit motsägande. Resultat från Svenska häckfågeltaxeringen tyder på att beståndet är mindre idag än under senare delen av 1970-talet och början av 1980-talet, men mellanårsvariationerna i materialet är stora. Populationen anses i nuläget, efter några decenniers långsam ökning, hålla sig till en stabil trend. I Sverige är fisktärnan inte rödlistad, men på global nivå har arten en statistiskt signifikant minskning. På de gotländska strandängarna har den minskat drastiskt de senaste 20 åren.

Vid fåglarnas häckning kan båttrafik och friluftsliv medföra stora störningar. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Rovdjur, i synnerhet mink och räva, kan lokalt utgöra ett hot mot häckningskolonier. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt.

Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Fisktärnan är upptagen i Bernkonventionens bilaga II (strängt skyddade djurarter) samt att den är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Fisktärna (A193) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Då arten födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Natura 2000-området hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt, har miskat drastiskt både nationellt och lokalt.

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Silvertärnan förekommer både vid inlandsvatten och vid havet där den främst lever av småfisk men även ryggradslösa djur som t.ex. blötdjur och marina kräftdjur. Den häckar solitärt eller i mindre kolonier, och samhäcker ofta med fisktäarna. Silvertärnan är den fågel som flyttar längst sträcka mellan sommar- och vinterkvarter, där de nordiska fåglarna huvudsakligen övervintrar längs södra Afrikas kust och i Södra Ishavet i Antarktis. Under häckningen födosöker silvertärmorna över stora områden, ofta i storleksordningen 25 kvadratkilometer.

I Sverige häckar silvertärna i samtliga svenska landskap och det svenska beståndet beräknades till 20 000-25 000 par omkring år 2005. Sedan mitten av 1970-talet har silvertärnan ökat i antal i Östersjöområdet, men lokalt har arten försvunnit till följd av den amerikanska minkens expansion. Populationen silvertärnor på Gotland uppskattades år 2005 till 2 500 par. Silvertärna är inte rödlistad i Sverige, men globalt har arten minskat.

Vid fåglarnas häckning kan båttrafik och friluftsliv medföra stora störningar. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Rovdjur, i synnerhet mink och räva, kan lokalt utgöra ett hot mot häckningskolonier. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt.

Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av silvertärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Silvertärnan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Silvertärnan är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

I området ska det återkommande finnas häckande par av Silvertärna (A194). Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Då silvertärnan födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Marpesträsk hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Småtärnan förekommer på långgrunda stränder längs kusten där den lever av småfisk och kräftdjur. Arten är strikt bunden till långgrunda strandområden och jagar i regel patrullerande utanför strandlinjen. Småtärnan häckar på kala sandstränder, på låga sand- eller grusrevlar och på industri- och utfyllnadsmark vid kusten. Tillgång på lämpliga häckningsplatser är av allt att döma en begränsande faktor. Under häckningen kan födosökningen sträcka sig åtskilliga kilometer bort från boplatser. Arten är långflyttare som övervintrar längs Afrikas västkust.

I Sverige häckar småtärnan sällsynt i Skåne, Öland, Gotland, på Västkusten och längst norrut i Bottenviken. Beståndet av häckande par är ca 500. Antalet individer har ökat de senaste 30 åren, men beståndet varierar en del mellan olika år och vissa omfördelningar mellan kolonierna sker. Arten är rödlistad och klassad som sårbar (VU).

Vid fåglarnas häckning utgör störningar från badturism, friluftsliv och sportfiske ett stort hot, främst genom att fåglarna tvingas bort från de bästa häckningsplatserna och ut i sekundära miljöer med resultatet att många häckningar misslyckas. Expansionen av gråtrut längs kusterna har lokalt lett till att småtärnan trängts undan från sina häckningsplatser. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Småtärnan är relativt långlivad, liksom alla tärnarter, vilket också gör småtärnan extra känslig för miljögifter som påverkar häckningsutfallet negativt.

Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av småtärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Småtärna är upptagen i Bernkonventionens bilaga II (strängt skyddade djurarter), Bonnkonventionens bilaga 2 (flyttande arter) samt att den är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Småtärna (A195) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske i området.

Då arten födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Natura 2000-området hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A224 - Nattskärra, *Caprimulgus europaeus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Nattskärnan förekommer i gles, luckig tallskog på sandig mark eller hållmarker. Nattskärnan är en nattaktiv, insektsätande fågel knuten till glesa skogsmarker men födosöker även i öppna marker. Mosaikartade marker i ett varierat landskap som inkluderar både gles tallskog och öppnare marker föredras. Under födosök kan fåglarna röra sig långa sträckor (flera kilometer) från boplatsen, och utnyttjar olika miljöer för sitt födosök. Nattskärnan är långflyttare som övervintrar i Afrika söder om Sahara.

I Sverige förekommer arten främst söder om den biologiska norrlandsgränsen samt längs Hälsinglands kust. På Gotland förekommer nattskärnan främst i det som finns kvar av de betade utmarkerna med en mosaik av glesa tallskogar, alvarmarker och våtmarker.

Historiskt har nattskärnan förmodligen gynnats av ett mosaikartat landskap med småskaligt skogsbruk i kombination med betesdrift (vilket gav en gles och luckig skog). Det största hotet utgörs idag av minskad tillgång på lämpliga häckningsmiljöer, som följd av en storskalig nedläggning av jordbruk i de södra och mellersta delarna av landet, en minskning av skogsnära ängs- och hagmarksmiljöer, samt en storskalig övergång till ett skogsbruk med allt större och tätare skogsbestånd och övergång till gran på bekostnad av tall och lövträd. Ytterligare hot kan föreligga lokalt i form av trafik (då arten gärna vilar och födosöker på vägar) och störning (t.ex. expanderande fritidsbebyggelse), liksom hot på övervintringsplatserna i Afrika. Fri utveckling inom naturskyddsområden utgör ett direkt hot mot nattskärnan.

En allmän uppfattning är att arten varit på kraftig tillbakagång i Europa sedan mitten av 1900-talet, något som stöds av en allmän bedömning av landskapets utveckling och en jämförelse med trädlärkan som till stor del har samma habitatkraav som nattskärnan. Situationen förbättrades något under 1990-talet och början av 2000-talet, men prognosen för arten är att minskningen kommer att fortsätta. I Sverige anses arten ha ökat något i de södra och mellersta delarna av landet under början av 2000-talet, men minskar fortfarande i norr. På Gotland finns fortfarande mycket nattskärnor. Arten är i dagsläget inte rödlistad utan bedömd som Livskraftig (LC) i Sverige.

Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.

Bevarandemål

Häckande par av Nattskärna (A224) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske i området.

Markerna håller en kvalitet som tillgodoser artens behov, inklusive kravet på stora sammanhängande öppna marker. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål (hävden upprätthålls). Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Arten ska förekomma i området. Inga försämringar i de naturtyper (6280, 9070) som utgör artens habitat ska förekomma. De trädklädda betesmarkerna och alvarmarkerna sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål (hävden upprätthålls). Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetilstånd

Gynnsamt.

A246 - Trädlärka, *Lullula arborea*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Trädlärkan häckar över stora delar av Europa, norra Afrika och häckar i Sverige upp till södra Norrland och längs Norrlandskusten ända upp till Norrbotten. Under vinterhalvåret flyttar de skandinaviska trädlärkorna söderut i Europa.

Trädlärkans naturliga häckningshabitat är hedlanskap och öppna områden glest bevuxna med träd och buskar. Även gläntor, mindre hyggen och skogar i tidigt successionsstadium kan bli häckningsplats. Vanliga häckningsmiljöer är luckig tallskog, gamla grustag, unga hyggen (fram till ca fem år efter plantering), sandiga industriområden och småskaligt jordbrukslandskap i skogs- och mellanbygderna. Trädlärkan återkommer mycket tidigt på våren vilket gör den extra beroende av soliga miljöer. Brandfält är därför ofta gynnsamma häckningsmiljöer för arten. Arten återfinns ofta i samma typ av miljöer som nattskärran. Trädlärkan bygger sitt bo på marken och vanligtvis läggs 3-4 ägg. Arten är främst en fröätare, men födan består även av insekter under häckningen.

Bevarandemål

Inom området Marpesträsk skall finnas en beständig och gärna växande population av Trädlärka (A246). Inga försämringar för arten får ske i dess livsmiljö, vilket omfattar områdets busk- och trädklädda naturtyper, alvarbryn och öppna betesmarker.

Trädlärkan behöver tillgång till lämpliga häckningsplatser i form av öppna, torra marker i direkt anslutning till gles skog eller glesa planteringar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A338 - Törnskata, *Lanius collurio*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Törnskatan häckar i södra och mellersta Sverige samt längs norrlandskusten. Det svenska beståndet av törnskata uppgick mellan åren 1999-2000 till 30 000 par, som motsvarar 0,2-0,5 % av den europeiska populationen. Törnskatans globala utbredning sträcker sig från Atlantkusten till centrala Rysslands stäpper. Tätheten verkar öka från väst till öst, vilket tyder på att arten föredrar ett varmt inlandsklimat. Törnskatans övervintringsområde ligger i södra och östra Afrika.

Törnskatan kräver tillgång till öppna marker varför den återfinns i betesmarker, övrigt jordbrukslandskap samt på hyggen i skogslandskapet. Under de senaste åren har törnskatan minskat i jordbrukslandskapet. Livsmiljön ska innehålla en rik insektsförekomst och lokalerna ska var solbelysta. Törnskatan äter främst stora insekter som skalbaggar, humlor, bin, vårtbitare, men kan i vissa sällsynta fall även äta smågnagare och småfåglar. Häckningsmiljöerna bör vara öppna (ex. kortbetade gräsytor) och innehålla god tillgång på blommande och bärande buskar (t.ex. nypon, slån eller björnbär) som skapar goda insektsmiljöer. På jordbruksmark föredrar törnskatan en mosaik av betade och mindre hårt betade ytor där artdiversiteten för växter och insekter är hög. Törnskatan är inte rödlistad.

Det största hotet mot arten är den under lång tid minskande tillgången på lämpliga häckningsmiljöer; igenläggning av jordbruksmark i skogs- och mellanbygderna, minskad hävd av naturliga, ogödslade betesmarker, allt mer rationell skötsel av kvarvarande marker och avsaknad av brandfält i skogslandskapet. Törnskatans förekomst är kopplad till rik insektsförekomst som i sin tur är kopplad till hög artdiversitet av blommande växter. Enbart kortbetade marker är således inte optimala för törnsikator. Kraftig torka under en lång rad av år i övervintringsområdena i södra Afrika kan ha bidragit till tillbakagången.

Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av törnskata, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid en avverkning, etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Törnskatan är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö).

Bevarandemål

Törnskata (A338) ska återkommande finnas häckande i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske i området.

Törnskatan födosöker i de öppna markerna, varför områdena i och kring Marpestråk bör hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. De öppna gräsmarkerna och andra öppna områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

Dokumentation

- ArtDatabanken. 2015. Artfakta *Circus pygargus* Ängshök (<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/100035>).
- ArtDatabanken, 2015. Artfakta *Caprimulgus europaeus*, Nattskärria (<https://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102118>).
- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Uppsala.
- Cederberg, B. & Löfroth, M. (red.) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. – ArtDatabanken.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 2002. Svenska alvarmarker. – Naturvårdsverket förlag.
- Elmqvist, H. 1989. Sällsynta och hotade fjärilar på Gotland. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Högström, S. 1992. Sphagnum på Gotland. Vitmossobservationer 1983-1996. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Ilaria Spiga et al. 2017. Anthropogenic noise compromises the anti-predator behaviour of the European seabass, *Dicentrarchus labrax* (L.), *Marine Pollution Bulletin*, DOI: 10.1016/j.marpolbul.2017.06.067.
- Limnodata HB. 1995. Smådjur i gotländska vatten. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1982. Inventering av fiskfaunan i gotländska sjöar och vattendrag.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1986. Sjöinventering.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1992. Ängs- och hagmarker på Gotland. Del 1.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-område Marpesträsk SE0340153.
- Marklund, S. 1982. Källmyrar, botanisk inventering. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Martinsson, M. 1997. Våtmarker på Gotland. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Naturvårdsverket. 1983. Inventering av Sveriges våtmarker. Metodik. SNV pm 1680. (VMI)
- Naturvårdsverket. 2003. Handbok för Natura 2000.
- Naturvårdsverket. 2003. Natura 2000, Art- och naturtypsvisa vägledningar; Fåglar 1, Fåglar 2, Fåglar 3 samt Fåglar 4.
- Nordiska Ministerrådet. 1984. Naturgeografisk regionindelning av Norden.
- Pettersson, M. 2000. Inventering av kransalger (Charophyta, Characeae) i Bästeträsk 1998. Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Slabbekorn, H et al. 2010, A noisy spring: the impact of globally rising underwater sound levels on fish, *Trends in Ecology and Evolution*, 25 (419-427).
- Speight, M.C.D., Moorkens, E.A. & Falkner, G. (red). 2003. Proceedings of the Workshop on Conservation Biology of European Vertigo species. Dublin, April 2002. *Heldia, Münchner Malakologische Mitteilungen*. Band 5. Sonderheft 7.
- Sportfiskarna. 2011. Kustnära lekområden för fisk på Gotland – Åtgärdsförslag för ökad fiskrekrytering och näringsretention. Rapport 2011:1. Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund.
- Sundberg, S. 2003. Programförslag för övervakning av rikkärr.

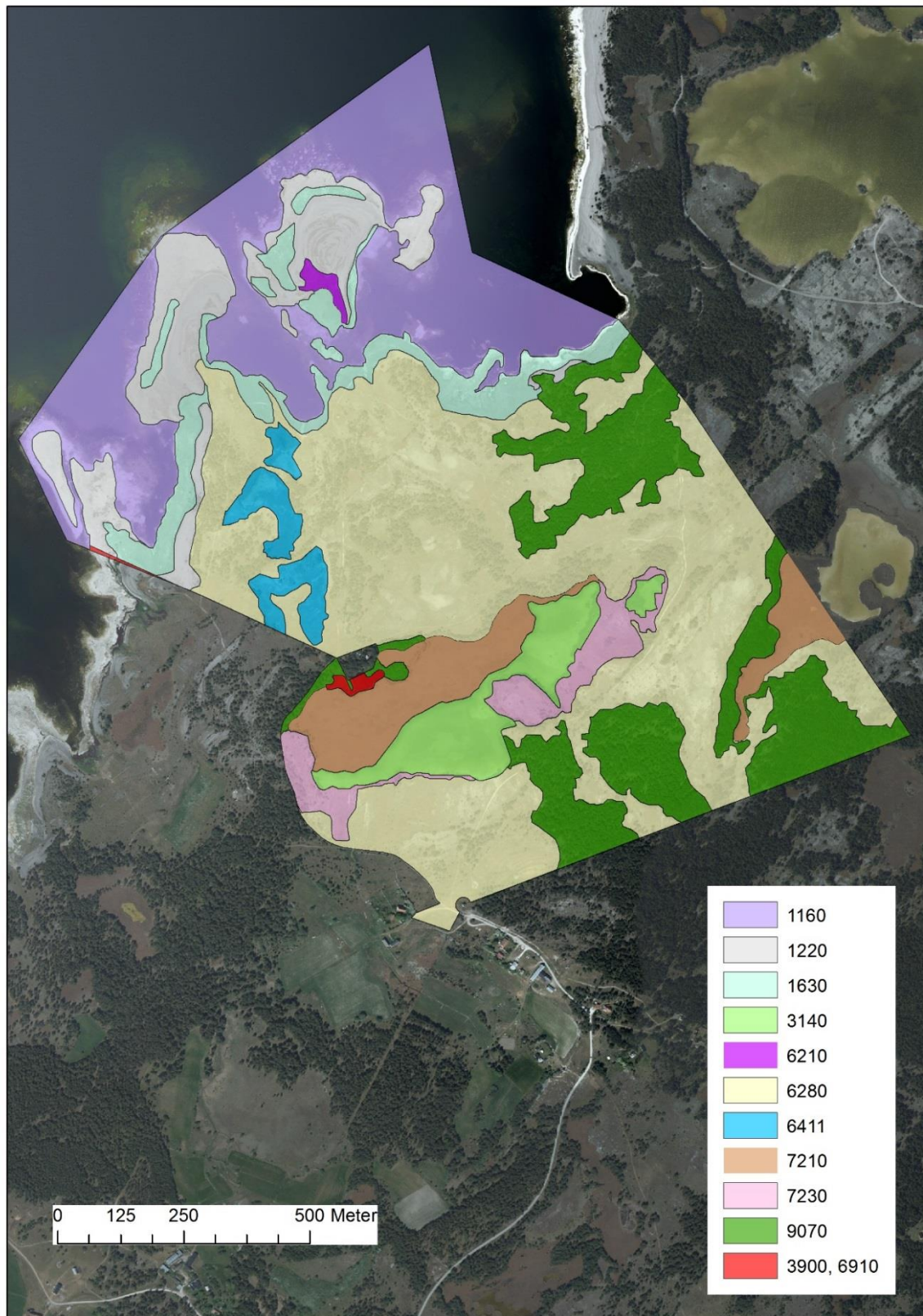
Lagtexter

- Art- och habitatdirektivet, Rådets Direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007.
- 7 kap. 27-29 §§ Miljöbalken (1988:808).
- 15-17 §§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

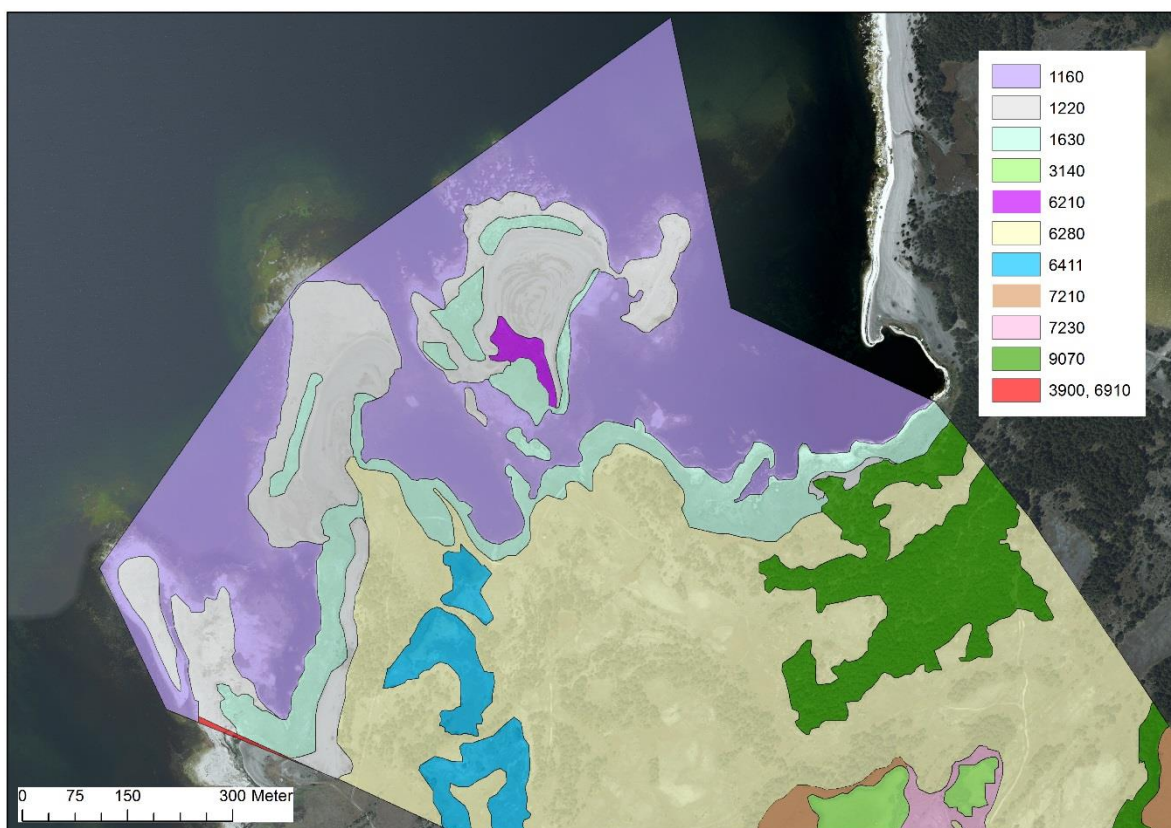
Bilagor

- Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-område Marpesträsk.
- Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Marpesträsk.

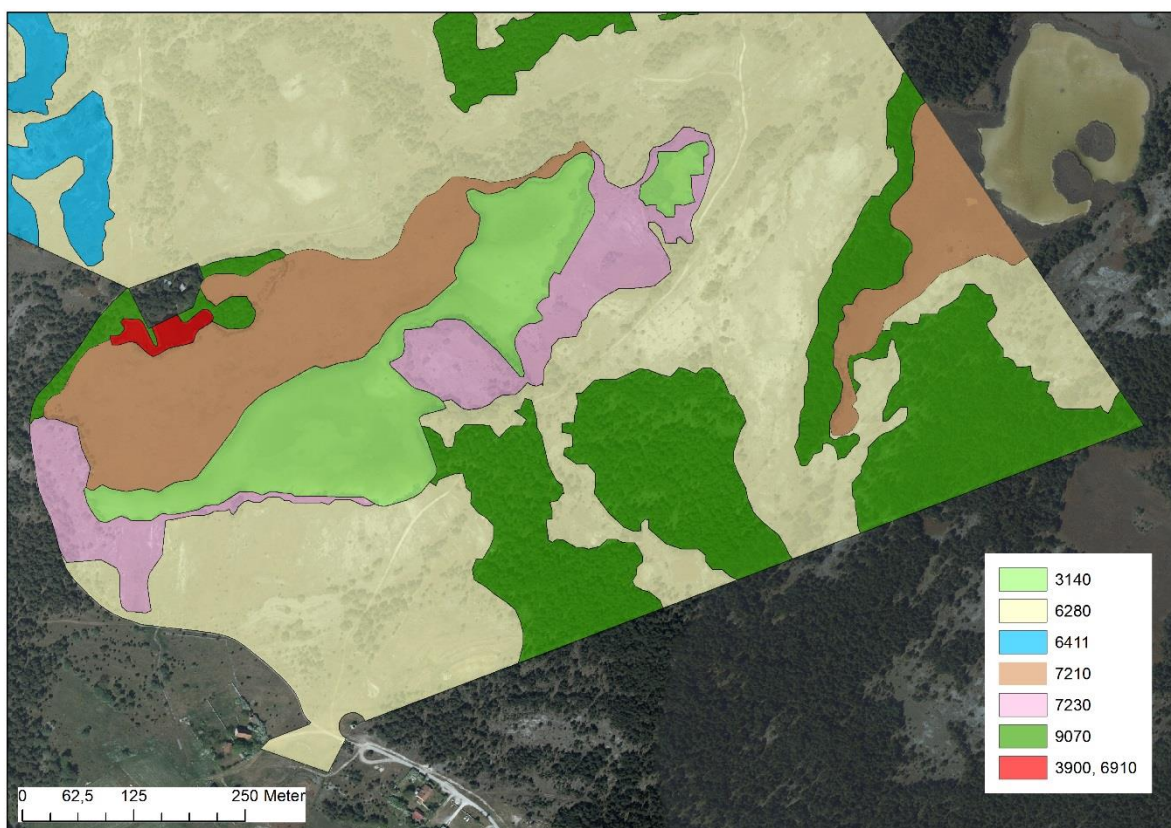
Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området Marpesträsk

Natura 2000-området Marpesträsk med utbredning av naturtyperna: Stora vikar och sund (1160), Sten- och grusvallar (1220), Strandängar vid Östersjön (1630), Kransalgsjöar (3140), Kalkgräsmarker (6210), Alvar (6280), Fuktängar (6411), Agkärr (7210), Rikkärr (7230) samt Trädklädd betesmark (9070). 3900 och 6910 avser områden som inte beskrivs.

Natura 2000-området Marpesträsk med utbredning av naturtyperna i nordvästra delen: Stora vikar och sund (1160), Sten- och grusvallar (1220), Strandängar vid Östersjön (1630), Kransalgsjöar (3140), Kalkgräsmarker (6210), Alvar (6280), Fuktängar (6411), Agkärr (7210), Rikkärr (7230) samt Trädklädd betesmark (9070). 6910 avser område av öppen kultiverad mark.

Natura 2000-området Marpesträsk med utbredning av naturtyperna i sydöstra delen: Kransalgsjöar (3140), Alvar (6280), Fuktängar (6411), Agkärr (7210), Rikkärr (7230) samt Trädklädd betesmark (9070). 3900 avser sjö av icke Natura-naturtyp.

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Marpesträsk

Denna lista innehåller data som hämtats från Artportalen 2018-11-20 (<https://www.artportalen.se/>). Det kan finnas rödlistade arter i området som nämns men inte återfinns här, detta beror då på att de inte har rapporterats i Artportalen från området.

Kransalger

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Chara horrida</i>	Raggsträfsse	NT
<i>Chara polyacantha</i>	Törnsträfsse	NT

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Arenaria gothica</i>	Kalknarv	EN
<i>Liparis loeselii</i>	Gulyxne	NT

Insekter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Bothrideres contractus</i>	Tallbarkbagge	EN
<i>Hesperia comma</i>	Silversmygare	NT
<i>Maculinea arion</i>	Svartfläckig blåvinge	NT
<i>Melitaea cinxia</i>	Ängsnätfjäril	NT
<i>Parnassius apollo</i>	Apollofjäril	NT
<i>Zygaena filipendulae</i>	Sexfläckig bastardsvärmare	NT

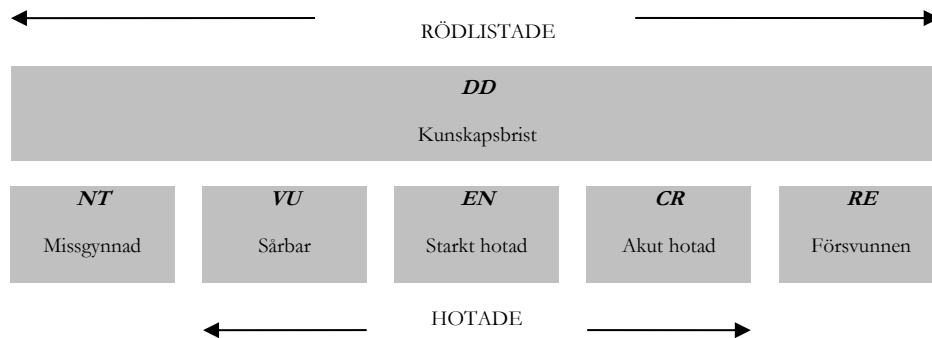
Fåglar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Accipiter gentilis</i>	Duvhök	NT
<i>Alauda arvensis</i>	Sånglärka	NT
<i>Anthus pratensis</i>	Ängspiålråka	NT
<i>Apus apus</i>	Tornseglare	VU
<i>Aquila chrysaetos</i>	Kungsörn	NT
<i>Arenaria interpres</i>	Roskarl	VU
<i>Bubo bubo</i>	Berguv	VU
<i>Buteo lagopus</i>	Fjållvråk	NT
<i>Calidris pugnax</i>	Brushane	VU
<i>Caprimulgus europaeus</i>	Nattskårå	VU
<i>Carpodacus erythrinus</i>	Rosenfink	VU
<i>Circus cyaneus</i>	Blå kårhök	NT
<i>Circus pygargus</i>	Ångshök	EN
<i>Delichon urbicum</i>	Hussvala	VU
<i>Dryocopus martius</i>	Spillkråka	NT
<i>Emberiza citrinella</i>	Gulspår	VU
<i>Emberiza schoeniclus</i>	Såvspår	VU
<i>Falco peregrinus</i>	Pilgrimsfalk	NT

<i>Haliaeetus albicilla</i>	Havsörn	NT
<i>Hydroprogne caspia</i>	Skräntärna	NT
<i>Larus argentatus</i>	Gråtrut	VU
<i>Larus fuscus</i>	Silltrut	NT
<i>Limosa lapponica</i>	Myrspov	VU
<i>Melanitta fusca</i>	Svärta	NT
<i>Numenius arquata</i>	Storspov	NT
<i>Oriolus oriolus</i>	Sommargylling	VU
<i>Phoenicurus ochruros</i>	Svart röstjärt	NT
<i>Porzana porzana</i>	Småfläckig sumphöna	VU
<i>Riparia riparia</i>	Backsvala	NT
<i>Saxicola rubetra</i>	Buskskvätta	NT
<i>Somateria mollissima</i>	Ejder	VU
<i>Sternula albifrons</i>	Småtärna	VU
<i>Sterna caspia</i>	Skräntärna	VU
<i>Sturnus vulgaris</i>	Stare	VU
<i>Thalasseus sandvicensis</i>	Kentsk tärna	VU

Grod- och kräldjur

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Coronella austriaca</i>	Hasselsnok	VU
<i>Natrix natrix gotlandica</i>	Gotlandssnok	NT

Aktuella arters hotkategorier enligt den svenska rödlistan 2015.